

EPOS VAN DE POOTAARDAPPEL

Specifiek Friese industrie, die weer opgang maakt

- ★ Een bezoek aan Neêrlands oudste particuliere pootaardappel-exporthandel
- ★ Een firma, die een voorbeeld werd voor vele potereporteurs: de firma DIJKSTRA & GEBR. MIEDEMA te St.-Jacob

Wat is er van zo'n dooie aardappel nu voor nieuws te vertellen?

Ja, U zegt het, maar wij dachten het, toen daar die opdracht kwam, deze week over onze pootaardappel-export industrie te schrijven. Over een gewone consumptieaardappel is nog wel het een en ander te zeggen, al was het alleen maar dat de ene soort beter smaakt dan de andere en dat er in de oorlogstijd mensen zijn geweest, die voor een pondje aardappelen goud hebben betaald. Maar over een pootaardappel, die je niet eens kunt eten, wanneer ze ook nog groen gerooid zijn en die men met zorg uit de grond haalt om ze er later met even veel zorg weer in te leggen, nee, het leek ons toe, dat hiermee de grens wel bereikt was.

Maar ach, wat is er in de wereld een hoop meer te koop dan men so denkt. Want als U ons nu eens wilt volgen bij een bezoek aan de heer P. D. Dijkstra van de N.V. Friese Plantaardappel-export in St. Jacobi Parochie en met ons naar zijn plantentuin wilt luisteren, dan zult U met ons in bewondering staan voor de achtergrond van dit geval, voor de pioniersarbeid, die er is verricht, voor de risico's, die men op zich durfde nemen, voor de successen die men boekte, zelfs door aanvankelijke nederlagen heen.

Want afgezien van de glunderende gezichten van onze Regeerders in Den Haag, wanneer ze naar de deviezen kijken, die de poters binnenbrengen in de centrale kas, kunnen we om vele andere redenen spreken van een epos van de pootaardappel!

Een industrie ontwikkelt zich.

Wanneer we dit verhaal vertellen zoals het is en we zouden alle bijzonderheden kunnen beschrijven, dan zou het werkelijk als een sprookje klinken. Dat dit het geval is, ligt niet aan ons, maar aan de feiten, zoals die zich in de loop van deze eeuw hebben voorgedaan. Want er is iets aan voorgegaan, voordat we in het afgelopen jaar een Nederlandse export van pootaardappelen hadden van omstreeks 400 miljoen kilogram!

Het was niet eenvoudig, de heer Dijkstra iets te ontfutselen van hetgeen daarbij is komen kijken. O zeker, hij was welwillend genoeg ons in het algemeen van de groei van deze export te vertellen en we zullen ons ook graag aan deze gegevens houden, maar daaraan hebben wij voor ons artikel niet genoeg gehad, want we moeten daarnaast iets hebben van het warme leven, dat achter de koude cijfers klopt.

En daarvan moesten we, wanneer dat leven er is, in ieder geval iets vinden bij deze man, die van 1910 af al deel uitmaakte van de Firma Dijkstra & Gebr. Miedema en van 1932 af van dezelfde firma, die toen de naam kreeg „N.V. Friese Plantaardappel-export en die in '27 de eerste grote centrale sorteerinrichting in ons land inrichtte.

Welnu, daarvan hebben we iets gevonden en reeds het begin is frappant. Het toont weer aan, dat waar de één niets ziet, de ander feiten opmerkt, waar een wereldhandel op gebouwd kan worden. Het was zo omstreeks het jaar 1908 dat het de heer Dijkstra was opgevallen dat de pootaardappelen altijd een bepaalde weg volgden. Steeds gingen ze van het Noorden naar het Zuiden of van het Oosten naar het Westen, doch heel zelden andersom. Daarin was een bepaalde lijn te bespeuren. Men zag dat in ons kleine landje reeds heel duidelijk. De poters gingen wel van Friesland naar Brabant en Limburg doch nooit andersom.

In het groot was hetzelfde in Engeland, waar te nemen, dat toen reeds naar Spanje exporteerde en naar Zuidelijk gelegene landen, maar het omgekeerde was niet het geval. Dit principe is de heer Dijkstra bijgebleven en dat heeft hij in het oog gehouden.

Oorspronkelijk deed de firma wat elke andere firma in de jaren na 1910 deed: zij exporteerde consumptie-aardappelen, omdat toen in Friesland en trouwens in geheel Nederland de aardappelen verbouwd werden voor consumptie-doelende met export naar Duitsland en Engeland.

Ofschoon Dijkstra en Miedema zich daarnaast meteen ook reeds bezig hielden met potereport, betekende dit tot aan de eerste wereldoorlog toch niet zo veel als nu het geval is. Daarvoor moest er eerst heel veel gebeuren.

Thans, nu we een geweldige berekendheid genieten op de wereldmarkt en we om de kwaliteit vaak de voorrang hebben, is het niet zo'n geweldige kunst meer om afnemers te vinden, doch dit is wel eens anders geweest.

Hoe men „klanten" wint.

„Ik herinner me nog levendig dat geval met die Italiaan", — de heer Dijkstra lacht zacht voor zich heen, terwijl hij zich het geval voor de geest haalt — „die ik met alle geweld onze Friese poters wilde aanpraten. Maar hij had er geen zins in en ik kon praten wat ik wilde, maar hij deed het niet. Daarop heb ik hem een paar ballen aangeboden, die hij niet eerder behoeft te betalen dan nadat hem gebleken zou zijn dat ze goed droegen, doch ook dat gelukte niet. Ik moest en ik zou hem echter hebben, want ik wist, dat onze poters beter waren dan van wie ook en het draaide er tenslotte op uit, dat hij een hectare ging bebouwen onder voorwaarde dat, wanneer het niet goed ging, wij alle risico's zouden nemen, alle kosten, arbeidslonen en bemesting inbegrepen. Ik gaf hem het volle vertrouwen en zei, niet eerder te zullen terugkomen, dan wanneer de vrucht uit de grond was en hij zijn berekening kon maken.

Voor mij was het een voldoening dat hij mij toen op de rug klopte en in het Italiaans de lof van onze poters ging zingen. En de afrekening was naar genoegen. Maar het voornaamste was de propaganda, die we op deze wijze gemaakt hadden.

Zo ging het echter niet altijd. Neem maar eens het probleem dat we in Spanje hadden aangetroffen. Hier zat Engeland met zijn poters stevig op de markt, want niet alleen was hetgeen de Engelsen daar leverden goed, doch zij waren bovendien ook nog weer de vaste afnemers van de oost. Onder die omstandigheden kwamen wij daar met onze poters uit St. Jacob en natuurlijk wisten we wel dat ons product in kwaliteit en in opbrengst een vergelijking met de Engelsen glanzend kon doorstaan, doch afname van de oost konden we vanzelfsprekend niet aanbieden. Dat desondanks Spanje toch een belangrijke afnemer van onze oogst is geworden, is een overwinning die we hebben bevochten.

Hoe...? Het zou te ver voeren dat al maal te vertellen, maar dat we er trots op zijn en er met voldoening op

Luxemburg, Palestina, Bulgarije en Jsland, om er maar eens enkele te noemen. „Maar", zo vervolgde de heer Dijkstra, van alle pootaardappelen die Nederland produceert, zijn de Friese poters het meest gevraagd en dat danken we in de eerste plaats aan de uitstekende selecteurs en de vakmensen van de N.A.K. (Ned. Alg. Keuringdienst) die door uit-

Duizenden zakken liggen in de magazijnen, die thans alle moeten worden nagezien, opdat ze straks een kostbaar product kunnen bevatten.

terst bekwaame technici wordt geleid en dan natuurlijk vooral ook aan de grote bekwaamheid der telers, die gelukkig beschikken over de geschikte grondsoort onder een koud en windig klimaat langs onze Waddenzee. Door deze steun in de rug hebben we kunnen bereiken, wat we hebben bereikt.

Dit is echter gegaan, ten koste van hard pionierswerk door de particuliere exporteurs, die dikwijls met zeer veel moeite en zorg en ook vaak met veel teleurstelling er in zijn geslaagd een wereldmarkt te veroveren voor dit mooie product.

Toenemende export.

Ongeveer dertig jaren is daaraan gewerkt, want na de eerste wereldoorlog nam de export steeds in omvang toe, tot dat men in de jaren 1936 tot 1938 een gemiddelde uitvoer had van 145 miljoen kg per jaar. Van dat kwantum exporteerde de kleibouwstreek langs de Friese Wadden ongeveer 60 procent.

In de bezettingstijd en vooral daarna de verbouw belangrijk toegenomen en diensgevolge ook de export. De totale export van 1946 was omstreeks 360 miljoen kg en die van 1947 wordt gerand op ongeveer 400 miljoen kg, waarvan Friesland een derde deel voor haar rekening nam.

Zo kan het echter niet blijven, meent de heer Dijkstra, want dat de afzet zo groot is geweest en we er een plaats voor hebben kunnen vinden op de wereldmarkt, hangt toch werkelijk van verschillende oorzaken af. Daar was in 1947 die misoogst als bijna nooit te voren in Engeland. En Tsjecho-Slowakije, Frankrijk en verschillende andere landen hadden een minder goede op-

brengrast door de enorme droogte, zodat we alles mee hadden. Het zal wel zeer de vraag zijn of een export van 400.000 ton op de duur is te handhaven.

Steeds meer landen proberen door eigen selectie zich zelfsupporting te maken en tevens iets te exporteren, terwijl weer andere landen zich sterk op de selectie toeleggen om als steeds groter concurrent op de markt te verschijnen, zoals Denemarken, Tsjecho-Slowakije, Polen, Ierland, Engeland, Canada en Amerika.

Natuurlijk behoeven we ons daarover dadelijk niet zo bezorgd te maken. Het apparaat, waarmee wij hier werken: telers, selecteurs, grond en klimaat, is uitstekend. Maar er zijn toch ook nog andere factoren. Denemarken, dat nog gunstiger ligt dan wij, kent b.v. geen virusziekten, zodat zij het vroegroeiende niet behoeven toe te passen zoals wij, waardoor zij wellicht goedkoper kunnen produceren. Het is dan ook van het grootste belang voor alle geïnteresseerden, dat het uiterste wordt gedaan om de kwaliteit van onze pootaardappel zo hoog mogelijk op te voeren. Zo is het ook van enorm belang, dat er meer wratiektervrij rasen worden gekweekt. Men zou kunnen zoeken naar een wratiektervrij ras, dat als plaatsvervanger van het zeer gevraagde ras Bintje zou kunnen optreden.

Iets over de Bintjes.

En hiermee zitten we plotseling midden in het ras Bintje, hoog geroemd en veel gesmaad, want men behoeft met deze soort, die het meest wordt geëxporteerd, niet op een Friese schotel aan te komen.

En toch... het was een product van eigen bodem.

We doen professor Dorst, die de Alpha op zijn naam heeft staan en die ontzettend veel voor de Friese aardappelteelt heeft gedaan — en nu in Wageningen nog doet — een afbreuk, wanneer we nog iets vertellen van de Suamester onderwijzer De Vries, die door kruising een aardappel kreeg van mooie vorm en met tal van zeer gewaardeerde eigenschappen en die hij naar een leerlinge noemde: Bintje.

De Friezen hebben in het begin maar weinig waardering gehad voor die nu beroemde Bintje. Met stille trom verdween dit ras naar Gelderland, werd daar omgedoopt tot Gelderse muis en keerde toen naar Friesland terug.

Het was een mooie aardappel, die een Minnertsgea'ster koopman aan Jacobi Parochie-boeren verkocht onder de naam „Eersteling", maar toen zij aan de firma Dijkstra en Miedema vroegen of het een „Eersteling" was en het antwoord „neen" luidde, toen weigerden zij de zending. „D. en M." zagen er echter wel iets in en lieten de partij op eigen risico verbouwen, zonden van die oogst een paar ballen naar verschillende afnemers in het buitenland als proef, waar ze ook goed wilden en gingen op die wijze met de verbouw verder. Steeds op eigen risico, totdat de telers tenslotte zagen, dat het buitenland was gewonnen en zij het toen ook wel op hun eigen risico aandurften. De Bintje was een triomftocht begonnen en rolde steeds verder de wereld in. Zo is ook zelfs op dit terrein pionierswerk gedaan met de diep vergulde en toch nu ook weer zo hoog geroemde Bintje.

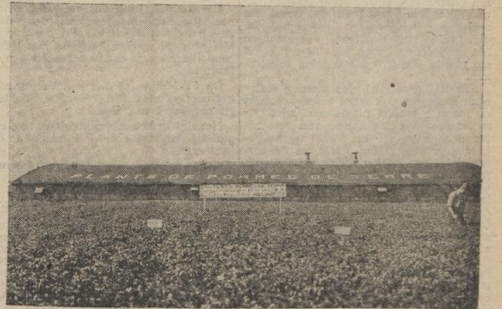
op het veld zorgvuldig wordt geselecteerd en elk plantje, dat niet deugt, wordt weggenomen; hoe de N.A.K. keurt en de aardappelen in klassen indeelt, maar dat voert ons te ver.

Die dooie aardappel...

We willen echter nog zien welke plaats de exportfirma in dit aardappellandschap inneemt en wat de betekenis is van die grote vorstvrije loods van 2600 M² oppervlakte, waar men 1.500.000 kilogram aardappelen kan opslaan. In die loods, waar de spoorwegwagens zo binnen kunnen rijden, staan twee grote en één kleinere sortermachines, waarop de aardappelen, zoals ze van het veld komen, worden geleid.

Van eind Juli tot midden December en van eind Februari tot midden April is het hier hoogseizoen en schiet er menig oogmerk over voor het 50 man sterke personeel, dat dan in touw is. Onafgebroken wordt dan de ene wagen na de andere aangevoerd naar over de sortermachines, die ze onderverdeelt in consumptie- en 4 verschillende soorten plant, waarvan de zakken, zijn geklasseerd en worden van een officieel plombe voorzien, waarna ze meteen in de spoorwagenvoerduin om de reis de wereld in te beginnen.

De zakken, die gevuld hier vandaan gaan, hebben een gedopeerd merk „D.M. St. Jacob" en men is daar trots op, want men weet door ervaring, hoe het buitenland daarop reageert. Ontelbaar zijn dan ook de buitenlandse excursionisten die de aardappelvelden in de omgeving

De grote vorstvrije loods, die straks weer midden in de bloeiende velden staat.

We zouden door kunnen gaan met de schetsen van het oneindige geduldswerk, wanneer men een nieuw ras probeert in het leven te roepen, hoe er in het seizoen

van St. Jacobi Parochie hebben bezocht, waarvan ook vooral de moderne sorteerinrichting grote bewondering afdwong. Dat men dit heeft bereikt, men heeft het kunnen lezen, is niet een kwestie van één, twee, drie geweest, maar van hard werken en van propaganda maken, waarbij het steeds zo was, dat de „cost voor de baet" ulting.

Nu, op dit moment, is het tamelijk stil in die grote loods. Slechts een vaste groep is bezig de zakken na te kijken en er het kantoor kan men het nu ook even rustig aan doen, totdat straks in het seizoen weer alles van de krachten gevergd wordt.

Maar ergens in de wereld zwerven nu de mannen, die voortgaan pioniersarbeid te verrichten, die hetgeen reeds is gewonnen beschutten en vechten voor niet we gebieden die nog brak liggen. Een harde, jarenlange strijd voor het behoud en de verovering van de plaats van de Friese aardappel in de wereld, een strijd die ongedacht interessant is en waarvan het een genoegen was hier iets te mogen vertellen.

Te meer, omdat die strijd gevoerd wordt door eenvoudige mannen, die door hun arbeid een plaats en een strek een grote naam in de wereld bezorgen, doch die er wars van zijn op de voorgrond te worden geschoven, omdat voor hen het voornaamste is het product: „de doie aardappel", die meer verhalen in zich bergt, dan wij bij machte zijn te schrijven!

Min. Mansholt met Italiaanse collega in Friesland

Op uitnodiging van minister S. L. Mansholt brengt zijn Italiaanse collega, prof. Amintore Fanfani, met enkele van diens naaste medewerkers een bezoek aan Nederland. Gister en vandaag is het gezelschap in Friesland geweest, waar de belangstelling in St. Jacobi Parochie de N.V. Friesche Plant gold. Het volgende bezoek werd gebracht aan de boerderij van de heer J. N. Wassenaar, voorzitter van het Friesch Rundvee-Stamboek, waarna men 's avonds aanschikte voor een diner in de Nieuwe Doelen, waarbij ook de Commissaris der Koningin, mr. H. P. Linthorst Homan, aanzat. Vanmorgen ging het gezelschap naar de Frigo in Leeuwarden.

Na een bezoek aan de bloemenveiling in Aalsmeer en een tocht door de Wieringermeer, waar de boerderij van onze minister van Landbouw werd aangedaan, arriveerden gistermiddag om half vier de snelle Buick van minister Mansholt in St. Jacobi. Behalve de beide ministers stapte ook uit de Italiaanse onderstaatssecretaris van Landbouw, de heer Marciano Rumor. Zij werden ontvangen door de heren P. Dijkstra en Verhoeve, die het gehele aardappelbedrijf in werking aan de gasten lieten zien. Enkele ogenblikken later verschenen ook de andere wagens, die de rest van het gezelschap brachten, t.w. prof. Paoli Albertario, directeur-generaal van de Landbouw en markies Vittorio de Asarta Voorts ir. A. H. Joustra, directeur van de buitenlandse agrarische voorlichting aan het ministerie van Landbouw, en drs. C. C. L. Eygenraam, landbouw-attaché in Rome.

In de enorme loods van de Friesche Plant — misschien wel het gebouw met de grootste grondoppervlakte in Friesland — waren tientallen mannen aan het aardappelsorteren. De grote sorteermachine was in volle werking. Elders in de loods was men bezig een koelwagen uit Bazel met poters te beladen en voorts wijdde het gezelschap zijn aandacht aan het in kratten verpakken van aardappels voor Bahrein in de Perzische Golf.

Op de boerderij van de heer Wassenaar waren behalve de voorzitter van het F.R.S. ook ir. H. G. A. Leignes Bakhoven, secretaris van het stamboek, en dr. E. T. Roelofs, de wetenschappelijke medewerker van het stamboek, aanwezig. Een rij uniforme koeien verbaasde de Italiaanse bezoekers. De belangstelling gold voorts Rudolf Jan, Jelsumer Juweel, en nog enkele jonge stiertjes, die waren ondergebracht in grote ruime boxen onder in het hooivak. Deze boxen zijn kortgeleden aangebracht. Op de deel na is nu vrijwel de gehele grondoppervlakte van de boerderij in beslag genomen voor veestalling. De boxen hebben een speciale verlichting met TL-buizen en de dieren die zich

MINISTERS BIJ FRIESCHE PLANT.

Gister bracht een gezelschap landbouw-autoriteiten uit Italië een bezoek aan Friesland. Bij de Friesche Plant N.V. legde de heer Verhoeve (rechts) de werking uit van een sorteermachine. Naast hem van rechts naar links minister Mansholt, de heer P. Dijkstra, minister Fanfani en de heer Rumor.

daarin bevinden, kunnen zich van alle kanten laten bekijken.

Om zes uur arriveerde het gezelschap in hotel de Nieuwe Doelen. Nadat minister Mansholt zich nog enkele ogenblikken bij zijn gasten had opgehouden, nam hij afscheid. Verschillende vooraanstaande personen uit de Friese landbouw zaten die avond mede aan bij het diner.

Ir. Joustra vertelde ons, dat de Italiaanse minister zich speciaal interesseert voor de coöperatie en de cultuurtechnische werken in ons land.

1955-12-14 Leeuwarder Courant

Friesche Plant N.V., St. Jac. Parochie

EXPORT VAN AARDAPPELEN

Voor spoedige indiensttreding gevraagd:

FLINKE JONGEMAN

ter assistentie bij boekhouding en buitenlandse expeditie. Leeftijd 17—21 jaar. Typen vereist.

Van belangstellenden wordt een korte, duidelijke, met de hand geschreven, sollicitatie ingewacht.

Eerste lading aardappelen weer naar Egypte

De export van pootaardappelen uit de noordelijke provincies, met name uit Friesland, naar Egypte lag de laatste drie maanden stil. Gisteren kon het eerste schip met aardappelen voor Egypte weer geladen worden in de haven van Harlingen. Het was het schip „Douglas” uit Bergen (Noorwegen). Deze eerste lading bestond uit duitend ton Alpha's. De zending werd verzorgd door de Fries-Groningse Exporthandel en de Friese Plant N.V. te St. Jacobi Parochie.

De aardappelen komen uit Friesland en de beide polders. Gistermorgen reden de vrachtwagens het haventerrein op en werden de zakken poot-aardappelen voorzichtig het ruim van de „Douglas” ingedraaid. Er waren negen Egyptische controleurs in Harlingen om de aardappelen te bekijken; de Egyptenaren zijn nl. goede maar uiterst kieskeurige afnemers van pootaardappelen. Het schip zal vermoedelijk vanavond vertrekken. De aardappelhandel haalt, wat de export naar Egypte betreft, weer verruimd adem, nu de handel op Egypte weer op gang begint te komen.

Gevraagd voor zo spoedig mogelijk een flinke

energieke jongeman,

die naar gelang zijn geschiktheid kan worden geplaatst bij de boekhouding of bij de correspondentie.

Brieven met volledige inlichtingen omtrent opleiding, ervaring, militaire dienst enz. te richten aan: Friesche Plant N.V., aardappel-export, St. Jacobi Parochie.

Friesche Plant N.V.
St. Jacobi Parochie

vraagt voor spoedige indiensttreding

flinke jongeman

Leeftijd tot 24 jaar

Kennis van boekhouden en de moderne talen is
gewenst

Er zijn goede busverbindingen met Leeuwarden
Brieven met uitvoerige inlichtingen aan boven-
staand adres

P. D. Dijkstra van Friese Plant overleden

Zaterdagmiddag is in het Diakones-
senhuis overleden de heer P. D. Dijkstra
van St. Jacobi Parochie. De heer Piet
Dijkstra genoot als directeur van de
n.v. Friese Plant Export een grote
naam in de pootaardappelhandel. Op
zijn bedrijf in St. Jacobi Parochie heeft
hij eens de ministers van landbouw van
Italië en Nederland ontvangen, de heer
Fanfani en dr. Mansholt. De heer Dijk-
stra bezocht op zijn buitenlandse reizen
vele landen in Europa, Zuid-Amerika
en Afrika. Ook met het gemeenschaps-
leven in St. Jacobi Parochie bemoeide
de heer Dijkstra zich. Zo was hij o.a. se-
cretaris van de Vereniging voor Volks-
vermaken. Een hartaanval heeft op 75-
jarige leeftijd een einde aan zijn leven
gemaakt.

1960-01-22 Leeuwarder Courant

Friesche Plant N.V. - St. Jacobi Par.

vraagt voor haar afdeling verkoop en expeditie

een assistent-correspondent(e)

goed kunnende typen en op de hoogte met
moderne talen.

Goede busverbindingen met Leeuwarden.

Sollicitaties, met volledige inlichtingen over opleiding,
leeftijd etc., aan bovenstaand adres.

Friesche Plant

surséance van

betaling

(Vervolg van pagina 1)

heeft deze verplichtingen voornamelijk jegens de landhandel, die zelf contracte afsluit met de akkerbouwers. Groepjes handelaren, die nagingen, wat de verplichtingen van de Friesche Plant zouden zijn, kwamen in vrij kleine kring op grote bedragen. Een onderlinge telling leverde een miljoen gulden op. Vooral in Drente heeft de Friesche Plant schulden lopen. Een commissio-nair deelde mee nog 350.000 gulden te vorderen te hebben. De laatste tijd, ongeveer in december, begonnen de betalingen van de Friesche Plant in sommige gevallen te stokken. Niettemin sloeg het bericht, dat het bedrijf zijn betalingen gestopt had, in als een bom in de particuliere pootaardappelhandel. De vennootschap heeft dit jaar zoals gebruikelijk zeer grote partijen aard-appelen gekocht, terwijl de markt se-dert de oogst de zwaarste daling heeft meegemaakt, die er ooit is geweest. De Friesche Plant nam vorige zomer bij-zonder grote posities in (in die aardap-pelrassen (o.a. Sientje) die naar Noord-Afrika moeten worden geëxporteerd. Een bijzonder overvloedige oogst en het verlies van de markten in het Midden-Oosten maakten deze opzet tot een mislukte speculatie.

In de kringen van de pootaardappel-handel was men gisteren aanvankelijk geneigd om geloof te hechten aan de directionele mededelingen, dat de aan-gevraagde surséance slechts diende om orde op zaken te stellen. Het bedrijf zou alleen even met zijn financiering in de knoop zijn geraakt. Nadere beschou-wing leerde echter, dat de vennoot-schap duizenden tonnen aardappelen heeft ontvangen, die alle enorm in waarde zijn gedaald. De Sientje, een Drentse zandaardappel, is terug geval-len van 30 tot vijf à tien cent, terwijl de Friesche Plant wel tot een miljoen gulden verplichtingen zou hebben lo-pen. De afloop van de surséance zou afhangen van het verdere verloop van de pootaardappelmarkt dit voorjaar, doch er is weinig hoop, dat er verbete-ring zal optreden. De terugslag van de surséance op de pootaardappelhandel is groot, omdat de landhandelaren onder-ling ook vele verplichtingen hebben lopen en men niet weet in hoeverre de liquiditeit is aangetast.

De aanvraag tot surséance werd gis-termiddag laat door het advocatenkan-toor Boonstra en De Groot bij de rechtbank in Leeuwarden ingediend. De surséance werd voorlopig verleend. Mr. N. van Heemskerk is tot bewind-voerder benoemd. Het aandelenkapitaal tot een bedrag van 200.000 gulden (waarvan 160.000 gulden gestort) is voornamelijk in handen van de direc-tie, doch er is ook buitenlandse deel-neming.

Debâcle dreigt in pootaardappelen

Friesche Plant staakte plotseling betalingen

Verplichtingen in miljoenen?

In de Friese pootaardappelhandel dreigde gister een paniek te ontstaan, toen geleidelijk bekend werd in welke moeilijkheden de Friesche Plantaard-appelen Exporthandel NV te St. Jacobi Parochie verkeerde. De Friesche Plant, waarvan de 69-jarige heer. J. Verhoeve te Leeuwarden, directeur is, is na de geruchtmakende debâcle in de crisisja-

ren met de gebroeders Miedema, geleidelijk weer een van de meest gerenommeerde pootaardappelexporteurs in Nederland geworden. Gister heeft het bedrijf echter zijn betalingen gestaakt en gistermiddag om half vijf surséance van betaling aangevraagd, hetgeen door de rechtbank voorlopig is verleend.

In de kringen van de pootaardappelhandel worden de verplichtingen, die de Friesche Plant heeft aangegaan op enkele miljoenen geschat. Het bedrijf

(Vervolg op pagina 11)

„We moeten korte adempauze hebben”

Friesche Plant kreeg surséance

LEEUWARDEN — Er zijn 2 hoofdoorzaken aan te wijzen voor het feit dat de Friesche Plantaardappelen-Exporthandel NV te St.-Jacobiparochie surséance van betaling heeft aanvraagd. De rechtbank heeft dit voorlopig verleend. Directeur J. Verhoeve te Leeuwarden zei vanmorgen: „Er zit een beetje de klad in de pootaardappelen. Voorlopig moeten de crediteuren wachten. We moeten zien zo goed mogelijk de voorraden te liquideren en onze verplichtingen zien na te komen”.

De Friesche Plant heeft te vroeg tegen te hoge prijzen duizenden tonnen ingekocht. De oogst was teer overvloedig en de prijzen gingen omlaag en omlaag.

Een andere oorzaak ligt in het exportgebied van de Friesche Plant. Deze exporthandel is helemaal op het buitenland ingesteld en met name de toestand in het Midden-Oosten (er is geëxporteerd naar Egypte, Marokko en Pakistan en andere landen daar) heeft veel onmogelijk gemaakt. Toch zijn er onlangs nog grote zaken met Egypte gedaan.

Eind april

Over de surséance van betaling, die vrijdagmiddag door de rechtbank voorlopig is verleend, zegt de heer Verhoeve: „Dit is een adempauze die we moeten hebben. Het zal wel tot eind april duren”.

De Friesche Plant hoopt, dat de voorraden in de komende maanden tegen redelijke prijzen kunnen worden verkocht.

De Friesche Plant is één van de meest gerenommeerde pootaardappel-exporteurs in Nederland. Vrijdag heeft het bedrijf zijn betalingen moeten staken. De verplichtingen die de Friesche Plant heeft aangegaan worden op enkele miljoenen geschat. Een commissaris uit Balkbrug

(Overijssel) liet weten ongeveer een kwart miljoen te vorderen te hebben.

Bewindvoerder

De afloop van de surséance hangt voor een groot deel af van het verdere verloop van de pootaardappelenmarkt dit voorjaar. Het is niet mogelijk een voorspelling te geven over deze voorjaarscampagne.

Mr. N. Hoemkerk uit Leeuwarden is tot bewindvoerder benoemd. Hij was onbereikbaar voor commentaar. Familieleden verklaarden echter, dat hij zich nog niet in de zaak had verdiept. Het aandelenkapitaal van de Friesche Plant (f 160.000,- van de 200.000 gulden is volgestort) is voor een groot gedeelte in handen van de directie. Er is ook buitenlandse deelneming, en wel de Belgische aardappelhandel Van Binst.

TWEE GEWONDEN IN DRACHTEN

DRACHTEN — Op de Stationsweg te Drachten werd zaterdagochtend de heer A. B. (36) uit Emmen misleid door de versmalling, die bij de HBS-straat in de rijbaan ontstaat doordat daar het rijwielpad begint. Hij botste omstreeks kwart over één met zijn auto tegen een lichtmast en liep daarbij een kaakfractuur, een hersenschudding en een

1968-02-05

Nieuwsblad van het Noorden

Onrust in pootaardappelwereld

„FRIESE PLANT”

VRAAGT SURSÉANCE

VAN BETALING AAN

(Van een onzer verslaggevers)

Het op zijn gebied grootste bedrijf in ons land, de Friesche Plantaardappelexporthandel NV te Sint-Jacobiparochie, bevindt zich in ernstige financiële moeilijkheden. Het bedrijf (met een omzet van enkele miljoenen en een wereldnaam) heeft zijn betalingen gestaakt en bij de rechtbank in Leeuwarden surséance van betaling aangevraagd en gekregen. Oorzaak van de zorgen is de sterk dalende prijs van aardappelen.

Naar verhuist worden in pootaardappelhandelskringen de verplichtingen van de „Friese Plant” geraamd op enkele miljoenen guldens. Vooral in Drenthe zou het bedrijf, dat in het hele land maar vooral in Drenthe, Groningen en de Noordoostpolder aardappelen opkoopt, grote schulden hebben. Een commissaris zou f 350.000 te vorderen hebben. De totale schulden worden in handelaarskringen geschat op meer dan f 1 miljoen.

Aanvankelijk hechte men in de kringen van de pootaardappelhandel enig geloof aan de verklaring van het bedrijf, dat de surséance van betaling slechts diende om orde op zaken te stellen en dat daarna alles weer normaal zijn beloop zou hebben. Later bleek echter, dat de N.V. duizenden tonnen aardappelen heeft ontvangen, die sterk in waarde zijn gedaald.

Verplichtingen zouden miljoenen bedragen

Aardappelexporthandel vraagt surséance aan

Van onze correspondent

LEEUWARDEN — De Friese Plantaardappelexporthandel N.V. te Sint-Jacobiparochie bevindt zich in ernstige financiële moeilijkheden. Het bedrijf — het grootste op dit gebied in ons land — heeft surséance van betaling aangevraagd en gekregen. We berichten hierover reeds zaterdag.

Het nieuws van deze surséance-aanvraag was het weekeind het gesprek in agrarische zakenkringen in Leeuwarden. Het besluit is genomen na een langdurige vergadering. De NV is een firma met een wereldnaam. De omzet loopt in de miljoenen. In het gehele land worden aardappelen opgekocht, meestal via handelaren, maar vooral in het noorden, Drenthe, Noordoostpolder en Groningen. In kringen van de pootaardappelhandel worden de verplichtingen, die de 'Friese Plant' heeft aangegaan op enkele miljoenen guldens geschat. Het bedrijf heeft deze verplichtingen voornamelijk tegenover de landhandel, die zelf contracten afsluit met de akkerbouwers. Verschillende handelaren die nagingen wat de verplichtingen van de NV kunnen zijn kwamen in een vrij kleine kring al op grote bedragen. Een telling bracht aan het licht dat er al één miljoen gulden betaald moest worden. Vooral in Drenthe heeft deze Friese Plant nu schulden lopen. Een commissionair zou al ca. f 350.000 te vorderen hebben.

In de kringen van de pootaardappel-

handel was men aanvankelijk nog geneigd om eerst geloof te hechten aan de verklaring van de directeur dat de aangevraagde surséance van betaling slechts zou dienen om orde op zaken te stellen en dat men deze week weer normaal verder zou kunnen draaien. De aanvraag werd in ieder geval zeer laat ingediend bij de Leeuwarder rechtbank die de surséance verleende.

Mr. N. van Heemskerk is aangesteld als bewindvoerder. Het aandelenkapitaal tot een bedrag van f 200.000,- en waarvan f 106.000 is gestort, is voornamelijk in handen van de directie, maar er is ook nog een buitenlandse geldschietster.

SCHEPEN OP W

PASSAGIERSSCHEPEN

Mansdam 4 150 a.o. eil. A'dam.

GROTE VAART

Abida 4 300 a. Ceylon. 11 Mem

vw

Artoon p 4 Bombrero

Adulis 4 t.h.v. Luderitz b

Aegle 5 te Houston vw

Dione 4 te A'da

Dorina p 4 Daka

vw

Remhaven p4 De

Remland 5 te Le

Kiao Haag 3 te

Kiao R'dam 4 te

Gessterland 12

1968-02-06

Leeuwarder Courant

Drentse steun voor Friesche Plant

Op de Rotterdamse aardappelbeurs is gister nauwelijks enige handel gedaan. De handelaren spraken slechts over één ding, de voorlopige surcéance van betaling, die aan de NV Friesche Plant in St. Jacobiparochie is verleend. In de kringen van de handel schat men, dat de Friesche Plant voor drie miljoen gulden verplichtingen heeft lopen, terwijl de Amro-bank een cessie op voorraden en vorderingen heeft. Vooral onder de Drentse handelaren leeft de opvatting, dat men de Friesche Plant niet mag laten vallen, omdat er dan een gat ontstaat, dat niet opgevuld kan worden. De Friesche Plant stond vooral sterk in de handel met zandpootaardappels op Noord-Afrika en men ziet niet welke particuliere firma daar direct voor in de plaats kan treden. De vrees werd ook uitgesproken, dat de coöperaties gedeeltelijk in de plaats zullen komen van de Friesche Plant, wanneer deze zijn activiteiten zou moeten staken. Op de Amro-bank wordt door de handelaren sterke druk uitgeoefend om te voorkomen, dat de coöperatie het debiet van de partikuliere handel overneemt. Anderzijds vernemen wij nog, dat de besprekingen over een verdergaande samenwerking tussen de noordelijke aardappelcoöperaties mogelijk door de huidige ontwikkeling vermeld zullen worden.

1968-04-06 Leeuwarder Courant

DE FRIESCHE PLANT VERKEERT nog altijd in een soort zwijmtoestand sedert deze vennootschap begin februari zijn betalingen heeft gestaakt. De crediteuren leven nog altijd in de hoop, dat de eigenaren van het bedrijf met een royaal acoord voor de dag zullen komen door in hun eigen buidels te tasten. De persoonlijke vermogens van deze heren worden op enkele miljoenen geschat, zodat er geen vuiltje aan de lucht zou zijn, wanneer de Friese Plant geen naamloze vennootschap was geweest.

Het is duidelijk, dat de crediteuren, die nog enkele miljoenen — maar ook dat bedrag is nog niet bekend — aan vorderingen op de Friesche Plant hebben gretig de scala van mogelijkheden aftasten om ergens een vinger achter de vermogens van de eigenaren van de zaak te krijgen. Een zo'n mogelijkheid zou zijn het eventuele wanbeleid, dat er misschien in de Friesche Plant is gevoerd. Tussen het ogenblik, dat de Friesche Plant steeds hoger in de boom met Sientjes klom en het moment dat de Amro-bank de cheques van het bedrijf niet langer verzilverde ligt een periode van maanden, waarin de leiding van het bedrijf zo met aardappels speculeerde, dat het de spankracht van het vermogen in de naamloze vennootschap verre te boven ging. Of de crediteuren de leiding op grond daarvan wanbeleid in juridische zin kunnen aanwrijven is de vraag, want wat is handel in pootgoed tot dusverre anders geweest dan speculatie? Als er al commissio-nairs geweest zijn, die de Friesche Plant gewaarschuwd hebben, dan hadden ze daaruit beter zelf de consequenties kunnen trekken.

Vergadering crediteuren van Friesche Plant uitgesteld

De vergadering der crediteuren van de NV Friesche Plant te St. Jacobiparochie over het al dan niet definitief verlenen van surséance van betaling is uitgesteld. De samenkomst zou eerst op 15 mei worden gehouden maar de president van de rechtbank heeft de datum thans verschoven naar 19 september a.s., 's middags om half drie.

Twée Friese coöperaties dreunen er op los

TWEE OP HUN GEBIED leidinggevende Friese coöperaties hebben de particuliere handel de laatste tijd een dreun verkocht. De Frico trok zijn beschermende paraplu even in om orde op zaken te stellen en om duidelijk te maken wie wie is in de kaashandel. De ZPC heeft de particuliere handel in pootaardappels een morele opdoffer gegeven, die misschien een eerste stap kan wezen in de richting van een sanering van de pootaardappelhandel. De invloed van de ZPC in Friesland groeit snel, waarbij uiteraard de financiële en morele debacle van de Friesche Plant een grote invloed heeft. De boeren, die menen zoveel goochemer te wezen dan hun coöperaties, zullen zich naar aanleiding van de gebeurtenissen om de Friesche Plant, toch wel eens afvragen hoe lang zij

De Veemarkt

nog zullen toestaan, dat anderen roulette spelen met hun produkten.

De schulden, die de Friesche Plant nalaat, zitten hoofdzakelijk bij de handelaren, vooral bij Drentse. Verscheidene van hen zijn aan hun financiële einde gekomen en met enige verbijstering vragen zij zich af, hoe het mogelijk is, dat de voor de debacle verantwoordelijke personen, die de staat van miljonair voeren, de Friesche Plant aan zijn lot overlaten. Geen nood, er is al weer een enveetje gevormd, er zijn al weer een paar nullen op papier gezet. De zaak draait door. Op papier is ook al weer aardig verdiend en dat laten de boeren toe, die zo nodig ook hun behendigheid in dit spel willen bewijzen.

De ZPC voelt zich op het ogenblik sterk genoeg om de handschoen op te nemen. ZPC en PZVB (in Groningen), die tezamen ruim een kwart van de potemarkt controleren als er geen overschotten zijn, hebben een verbond gesloten om de financiële waarheid van de speculanten aan de tand te voelen. De ZPC meent, dat de speculanten poters verkocht hebben, die zij zal moeten leveren. Dit is de ZPC niet van plan, ook al zullen haar poters volgend voorjaar als overschotten naar de Stopa gaan. Men zal dus straks uit het andere kamp wel het gejammer horen over exportkansen, die verloren zijn gegaan, maar dan weet men ook, wat daar de achtergrond van is.

De ZPC heeft de zaak van twee kanten aangepakt. Aan de ene kant handhaaft zij haar prijzen, die boven het huidige marktniveau liggen, en anderzijds betaalt zij volgende maand haar leden een voorschot uit, ongeacht de levering. Het is duidelijk, dat de ZPC dit alleen kan doen, omdat de Coöperatieve Zuivel-Bank achter haar staat. Ook hier wordt de Friese boeren duidelijk gemaakt, dat ze over een eigen bank beschikken, die hun kan helpen bij de belangrijkste marktoperatie van deze eeuw in de pootaardappelhandel.

DE SPECULATIE heeft altijd gew ^{en} _{zijn} er gewonnen en geronnen. De Friesche Plant heeft in 40 jaar al tweemaal de vlag moeten strijken. Jan Boomsma is er tot duizelingwekkende hoogte gekomen, maar zijn bedrijven zijn het laatst genoemd in de faillissementsrubriek van de krant. Op het ogenblik schieten nieuwe sterren omhoog. Het is misschien het laatste vuurwerk in de poterhandel. Er liggen stabielere tijden in het verschiet met de opkomst van de monopolierassen, die geheel aan de speculatieve sfeer onttrokken worden, omdat een kweker in samenwerking met zijn handelaar zo'n ras praktisch naar eigen inzicht kan laten verbouwen. Het gaat ongeveer zoals bij de Volkswagenfabrieken die alleen Volkswagens bouwen en verhandelen.

Of dat ook de redding van de Friese pootaardappelteelt wordt is nog de vraag. De kostprijs van de poters op de grote en beter verkavelde bedrijven in de IJsselmeerpolders ligt aanmerkelijk lager dan op de slecht verkavelde bedrijven op het oude land, nog afgezien van de betere waterbeheersing in de polders. De polders kunnen langer een markt met lage prijzen doorstaan dan het oude land, waarbij men er verder rekening mee moet houden, dat aardappels in de EEG een van de weinige agrarische producten is, waarvan de productie terugloopt.

WIE DE SÚDHOEKSTERMIDDELWEG in Het Bildt langs gaat, komt langs polders, waarvan tot voor kort een grote roep uitging omtrent goed en zuinig beheer. Deze week konden deze polders hun naam niet waarmaken zulks in tegenstelling met andere polders, die niet zo'n goede naam hebben. Het was er een verzopen boel aan de middelweg met pootje badende hokkelingen en schapen, die pessimistisch op hun stokjes stonden. We zijn benieuwd hoe S. Vellinga met zijn „Kleibouwstreek waarheen?" er zich

nu weer zal uitdraaien in de rubriek ingezonden stukken. We kunnen hem nu al een hint geven. Het heeft in de Súdhoek misschien wel harder geregend dan waar ook. Jammer voor het voorlopig bestuur van Noardlik Westergoa, dat de volmachtenverkiezingen voor dit waterschap vorig jaar al aan kant zijn.

DE VERONTWAARDIGING over de Frico is in de particuliere kaashandel algemeen. De kaasreus heeft zich even geroerd en meteen loopt de handel handenwringend te hoop over zoveel ten hemelschreiend onrecht. Eigenlijk wil men de Frico het recht ontzeggen om kaas te laten maken. Het zou wel prettig zijn voor de anderen als de Frico in zijn schulp kroop, maar de Frico is nu eenmaal een handelshuis voor coöperatieve zuivelfabrieken, die jaarlijks zo'n 800 miljoen kg. melk ontvangen. Die fabrieken behoren tot de meest efficiënte ter wereld, terwijl hun boeren de melk produceren tegen de laagste kostprijs in de EEG. Die fabrieken ontvangen hun melk in een gebied, dat de grootste melkdichtheid ter wereld heeft, hetgeen betekent, dat de aanvoerkosten per kilo melk nergens lager zijn. Over de melkprijs die hier betaald wordt zullen we niet weer zaniken. In ieder geval leven we hier in een gebied, waar de Frico rustig kan bepalen, wat voor de toekomst de meest profijtelijke mogelijkheden voor de boer zijn. Die mogelijkheden liggen in de kaasafzet.

Toen de Frico dit voorjaar zijn belangrijkste klant verloor in het VIB, dat voor kaas opgeheven werd, kwam hier een belangrijke productiebeperking tot stand, waaraan de gehele zuivelcoöperatie in Friesland meedeed. Na een zware inzinking kwam de kaasmarkt weer op peil. Met het uitzicht op de winter maakte de kaasindustrie zich op om er eens lekker van te profiteren. De productie nam wat toe. De Frico paste de prijzen aan op enkele markten en de handel kwam met te dure kaas te zitten. De particuliere handel zal wel even aan de gedachte moeten wennen, dat de Frico machtig genoeg is om zelf te bepalen welk deel van de markt ze wil hebben. Overigens hebben de boerebestuursleden van de aangesloten zuivelfabrieken dit jaar zelf bepaald, dat fabrieksdirecteuren de meerderheid moeten uitmaken in het bestuur van de Frico en die zullen wel weten hoe het moet.

DE EEG-COMMISSIE en minister Lardinois zal de manoeuvre van de Frico niet onwelkom zijn geweest. De EEG heeft zich tot een enorm protectionistische markt ontwikkeld, die het boze beest is in alle internationale handelsbesprekingen. De klagende Belgische en Franse zuivelfabrikanten zouden het spelletje deze week in Brussel nog verder doordrijven, maar dat is niet gelukt. De Nederlandse delegatie in Brussel vreest, dat het protectionistisch beleid in de EEG-zuivelsector zijn terugslag zal hebben op de Nederlandse export buiten de EEG. Nederland is daarbij de belangrijkste exporteur van zuivelprodukten en maatregelen als die welke Amerika dezer dagen nam om zijn eigen markt wat te beschermen, zouden wanneer ze algemeen worden funest blijken te zijn voor de Nederlandse export. Op de EEG-zuivelmarkten heeft men nu gemerkt, wat de gevolgen zijn als de Frico zijn aandacht voor deze markten gaat uitbreiden. Wat er de laatste weken gebeurd is, zou nog slechts een voorproefje zijn van hetgeen de kaasmakers van Europa zouden moeten doen als de EEG zijn eigen zuivel-export de das zou omdoen.

BEGIN SEPTEMBER scheef een van Friese kranten: „De wateroverlast,

waaronder de Lege Wâlden geregeld hadden te lijden, behoort voorgoed tot de verleden tijd". Het is nu eind september en de Lege Wâlden tussen Joure en Terhorne staan weer onder water, honderden hectares staan blank of „splis". De boeren hebben de neiging om de schuld te geven aan het Hooglandgemaal, dat te laat zou zijn gestart tijdens de perioden van grote regenval half september en vorige week. De veronderstelling van de boeren lijkt ons onjuist. Op 16 september startte de Hoogland toen de gemiddelde waterstand nog op het normale peil was. Op het eind van de week stopte de Hoogland en de Wouda bleef op halve kracht door draaien. Het gemiddelde peil was toen al weer onder het peil, dat normaal wordt aangehouden. Zondag begon het weer te regenen. Om half vijf 's middags kwam de Hoogland in werking bij een stand van 7 cm. plus in Woudsend, een centimeter hoger dan zaterdag. Maandagmorgen was ook de Wouda weer opgestoot en draaide op volle kracht. De wateroverlast in de Lege Wâlden moet dan ook aan interne moeilijkheden als gevolg van jarenlange verwaarlozing der polderdijken geweten worden. Dat de „bútlannen" in Friesland onder water liepen is normaal bij een dergelijke regenval. De „bútlannen" vormen nu eenmaal de buffer, waarzonder de gemalen niet kunnen werken.

Volgens een Statenbesluit moeten de gemalen Wouda en Hoogland in werking komen bij een boezemstand van 20 cm. plus Friesch Zomerpeil. De Provinciale Waterstaat streeft naar een gemiddelde stand van 15 cm. plus. Beide keren zijn de gemalen in september in werking gekomen bij standen, die daar niet boven kwamen, terwijl in de voorgaande dagen waterstanden voorkwamen, die te laag waren.

Namens de directie van de Friesche Plant N.V. bieden wij te koop aan
haar

COMPLEX GEBOUWEN ST. JAC. PAROCHIE

bestaande o.a. uit:

1. twee aanééngebouwde LOODSEN (vloeroppvl. bijna 3000 m²) gelegen aan verharde weg, eigen spoorlijn, naastgelegen bouwland, etc.
2. riant WOONHUIS met KANTOREN, achtergelegen LOODS annex GARAGES, grond en verder toebehoren.

Alles in prima staat van onderhoud en voor vele doeleinden geschikt.

Aanvaarding spoedig — koopprijs in overleg.

Nadere inlichtingen:

Makelaarskantoor
F. POPMA Lzn
HARLINGSINGEL 23
HOEK HARLINGERSTRAATWEG
LEEUWARDEN. TEL. 05100-21480

Uitkering van zes procent in Friese Plant-faillissement

Vanmorgen is op de crediteurenvergadering inzake het faillissement van de NV Friesche Plantaardappel Export te St. Jacobiparochie door de curator meegedeeld, dat er een eerste uitkering van zes procent op de vorderingen zal worden gedaan. Een verdere uitkering van vier procent ligt in de lijn van de verwachtingen. De schulden van de Friese Plant belopen ongeveer 2.5 miljoen gulden, terwijl er tien procent van dat bedrag aan baten tegenover staat. Op de verificatievergadering in het Paleis van Justitie te Leeuwarden is meegedeeld, dat er nog enkele betwiste vorderingen aan het faillissement kunnen worden toegevoegd. Met Cebeco in Rotterdam is er nog strijd om ongeveer een ton, welk bedrag aan de schuld kan worden toegevoegd of dat eventueel bij de baten kan komen. Het rechtsgeding om een vordering in Engeland, dat al jaren loopt, heeft nog goede kansen voor de Friese Plant. Deze vordering kan nog tonnen opleveren. De verkoop van de loods in St. Jacobiparochie heeft een ton opgeleverd en het bijbehorende woonhuis 50.000 gulden.